

Polacy o NATO w kontekście wojny na Ukrainie

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku na rok 2023

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

SPIS TREŚCI

Poparcie dla członkostwa Polski w NATO	1
Postrzeganie pewności Sojuszu Północnoatlantyckiego	6
Stosunek do stacjonowania wojsk innych państw NATO w Polsce.....	11
Ocena działań państw NATO wobec wojny na Ukrainie.....	15

Po lutowym warszawskim Nadzwyczajnym Szczycie Bukaresztańskiej Dziewiątki NATO i przy okazji 24. rocznicy przystąpienia Polski do Sojuszu Północnoatlantyckiego, po raz kolejny zapytaliśmy Polaków o stosunek do członkostwa naszego kraju w NATO, stacjonowania w Polsce wojsk innych państw Sojuszu oraz o poczucie pewności co do ewentualnego zaangażowania się sojuszników w obronę polskich granic. Zadaliśmy też pytanie o ocenę zaangażowania państw NATO na rzecz Ukrainy, ponad rok walczącej ze zbrojną inwazją Rosji. Badanie¹ zostało przeprowadzone jeszcze przed poznańską uroczystością ustanowienia Garnizonu Sił Zbrojnych USA (U.S. Army Garrison Poland, USAG-P), który jest ósmym stałym garnizonem sił zbrojnych USA w Europie i pierwszym stałym garnizonem wojsk amerykańskich w Polsce.

POPARCIE DLA CZŁONKOSTWA POLSKI W NATO

Od 1999 roku przynależność Polski do NATO popierała zdecydowana większość Polaków (zob. rysunek 1). Agresywne działania Rosji w stosunku do Ukrainy są jednak czynnikiem wyraźnie wzmacniającym społeczne poparcie dla przynależności Polski do Sojuszu Północnoatlantyckiego. Znacząco wyższy jego poziom notujemy od kwietnia 2014 roku, kiedy to, po „referendum” na Krymie i aneksji tego półwyspu przez Federację Rosyjską, grupa Polaków popierających przynależność Polski do NATO zwiększyła się – w stosunku do wcześniejszego, lutowego pomiaru z tamtego roku – aż

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (395) przeprowadzono w ramach procedury mixed-mode na reprezentatywnej imiennej próbie pełnoletnich mieszkańców Polski, wylosowanej z rejestru PESEL.

Każdy respondent wybierał samodzielnie jedną z metod:

- wywiad bezpośredni z udziałem ankietera (metoda CAPI),
- wywiad telefoniczny po skontaktowaniu się z ankieterem CBOS (CATI) – dane kontaktowe respondent otrzymywał w liście zapowiednim od CBOS,
- samodzielne wypełnienie ankiety internetowej (CAWI), do której dostęp był możliwy na podstawie loginu i hasła przekazanego respondentowi w liście zapowiednim od CBOS.

We wszystkich trzech przypadkach ankieta miała taki sam zestaw pytań oraz strukturę. Badanie zrealizowano w dniach od 6 do 16 marca 2023 roku na próbie liczącej 993 osoby (w tym: 58,0% metodą CAPI, 24,6% – CATI i 17,4% – CAWI).

CBOS realizuje badania statutowe w ramach opisanej wyżej procedury od maja 2020 roku, w każdym przypadku podając proporcję wywiadów bezpośrednich, telefonicznych i internetowych.

o 19 punktów procentowych, jednocześnie zaś o 16 punktów zmniejszył się wówczas odsetek osób twierdzących, że jest im obojętne, czy nasz kraj jest członkiem NATO czy też nie². Wzrost poparcia dla członkostwa w NATO zarejestrowaliśmy w 2014 roku jeszcze przed atakami prorosyjskich separatystów na wschodzie Ukrainy i przed eskalacją przemocy w tym regionie. W marcu 2022 roku³, w pierwszych dniach po rozpoczęciu zbrojnej inwazji Rosji na Ukrainę, pronatowskie postawy w polskim społeczeństwie jeszcze bardziej się umocniły i poparcie dla członkostwa w Sojuszu Północnoatlantyckim osiągnęło rekordowy poziom – przynależność Polski do NATO popierało 94% ankietowanych, przy czym aż 75% stanowili zdecydowani zwolennicy członkostwa, a przeciwnych przynależności naszego kraju do Sojuszu Północnoatlantyckiego było zaledwie 0,5% respondentów, natomiast 3% deklarowało obojętność. W marcu 2022 roku, w porównaniu z poprzednim pomiarem, który był realizowany w lutym 2020 roku, zwolenników członkostwa Polski w NATO przybyło łącznie o 11 punktów procentowych, ale znaczący wzrost poparcia wyraził się też w tym, że o 22 punkty procentowe przybyło jego zdecydowanych zwolenników (rys. 2), ponadto znacząco (o 6 punktów) spadł odsetek respondentów obojętnych oraz zmniejszyła się i tak marginalna grupa przeciwników.

We wcześniejszym okresie wyraźne – choć nie tak duże jak w latach 2014 i 2022 – wzrosty odsetka zwolenników członkostwa Polski w NATO odnotowaliśmy w kwietniu 2002 roku (ponad pół roku po zamachu terrorystycznym na World Trade Center i uruchomieniu po raz pierwszy w historii NATO procedur związanych z art. 5 Traktatu Północnoatlantyckiego, który głosi, że atak na dowolne państwo należące do NATO jest równoznaczny z atakiem na cały sojusz) oraz w maju 2003 roku (dwa miesiące po rozpoczęciu przez Stany Zjednoczone i koalicję sił międzynarodowych, w skład której weszła też Polska, wojny w Iraku).

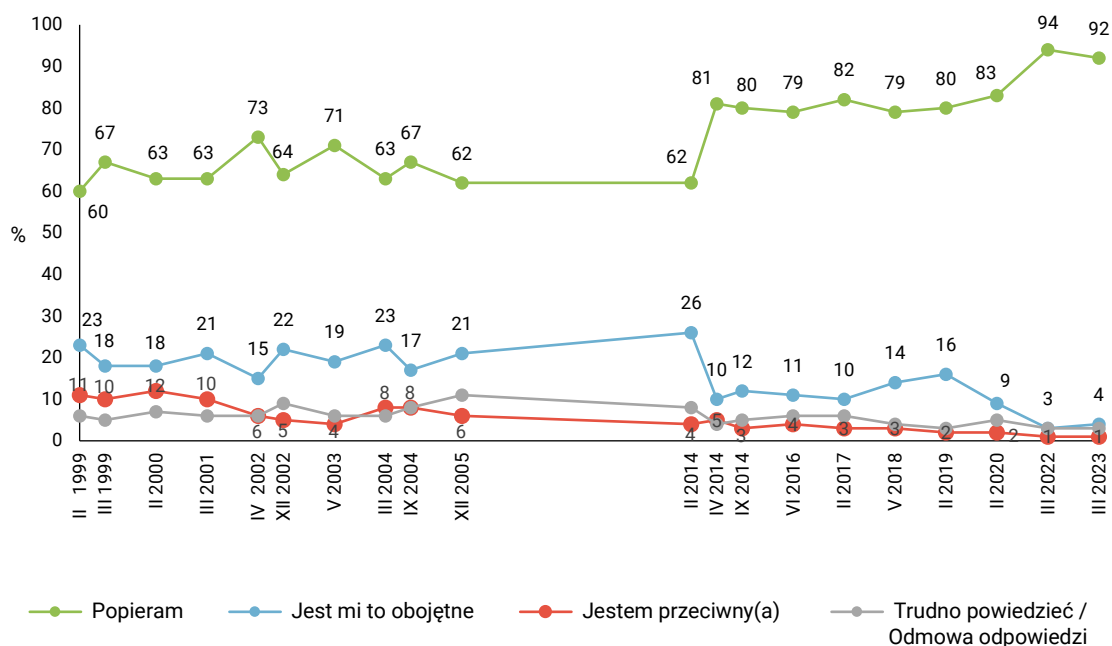
W marcu br., w porównaniu z marcem 2022 roku poparcie dla członkostwa Polski w NATO nieco osłabło (spadek odsetka zwolenników z 94% do 92%). Niewielkie osłabienie poparcia dla członkostwa w Sojuszu Północnoatlantyckim widoczny jest w szczególności, gdy porównamy odsetki odpowiedzi „zdecydowanie popieram” (rys. 2) – o ile przed rokiem deklaracje takie składało trzy czwarte badanych (75%), to obecnie grupa ta zmniejszyła się do dwóch trzecich (66,3%). Zdecydowanych zwolenników obecności Polski w NATO ubyło zatem o niemal 9 punktów procentowych, o nieco ponad 6 punktów przybyło natomiast badanych „raczej popierających”. Przeciwny przynależności naszego kraju do Sojuszu Północnoatlantyckiego jest niespełna co setny badany (0,9%), a 4% deklaruje obojętność. W porównaniu z poprzednim pomiarem nieznacznie przybyło obojętnych i przeciwników, natomiast tyle samo, ile poprzednio (3%) nie zajęło stanowiska w tej kwestii. Obojętni wobec przynależności Polski do NATO oraz jej przeciwnicy stanowią zdecydowaną mniejszość we wszystkich analizowanych grupach demograficznych i społecznych (zob. tabelę aneksową 1).

² Zob. komunikat CBOS „Polacy o bezpieczeństwie narodowym i NATO”, kwiecień 2014 (oprac. K. Kowalczyk).

³ Zob. komunikat CBOS „Stosunek do NATO i obecności wojsk sojusznicych w Polsce”, marzec 2022 (oprac. B. Badora).

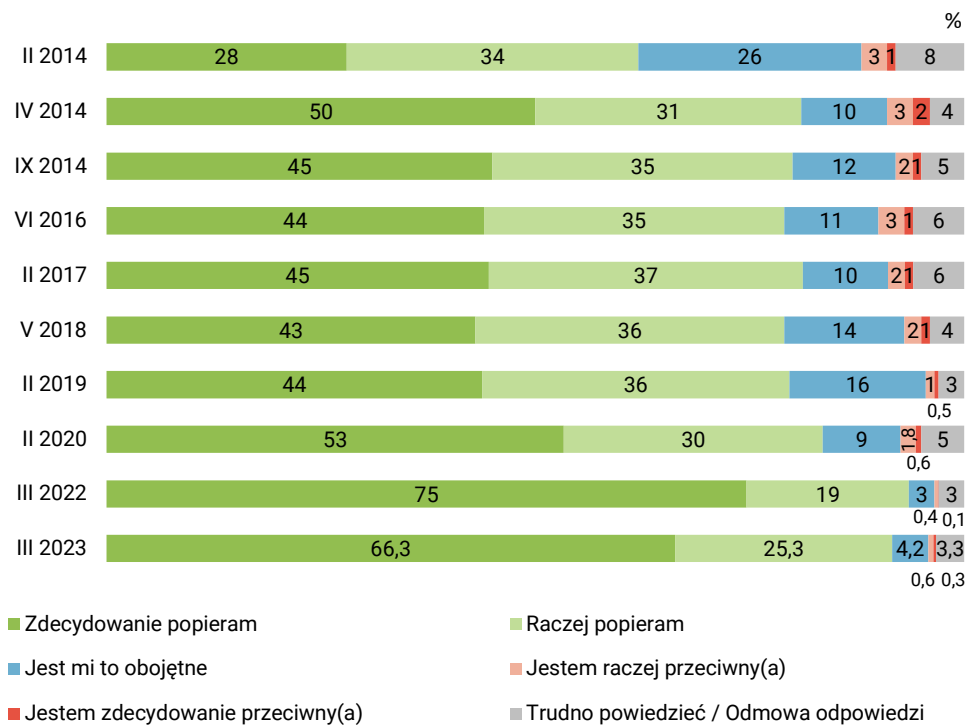
CBOS

RYS. 1. Czy Pan(i) osobiście popiera przynależność Polski do NATO czy też jest Pan(i) temu przeciwny(a)?

CBOS

RYS. 2. Czy Pan(i) osobiście popiera przynależność Polski do NATO czy też jest temu przeciwny(a)?

Analizy wielozmiennowe wskazują, iż poparcie dla przynależności Polski do NATO różnicują przede wszystkim afiliacje polityczne badanych, wyrażające się w deklaracjach sympatii dla rządzących lub opozycji, poparciu dla poszczególnych ugrupowań politycznych oraz deklarowanych poglądach określanych na osi lewica-centrum-prawica.

Mimo iż badani ze wszystkich wyróżnionych grup w zdecydowanej większości popierają członkostwo Polski w NATO, to częściej niż pozostali opowiadają się za nim respondenci deklarujący się jako sympatycy obozu rządzącego lub opozycji (przy czym ci drudzy bardziej zdecydowanie). Uchylający się od odpowiedzi na pytanie o sympatie polityczne częściej niż pozostali ankietowani nie zajmują stanowiska w kwestii przynależności Polski do NATO, ale zarówno oni, jak i niesympatyzujący ani z rządzącymi, ani z opozycją w większości także ją popierają (zob. tabelę 1).

TABELA 1

Czy osobiście popiera Pan(i) przynależność Polski do NATO czy też jest Pan(i) temu przeciwny(a)?	Mówi się, że w polskim społeczeństwie istnieje wyraźny podział na tych, którzy sprzyjają obozowi rządzącemu i tych, którzy sympatyzują z opozycją. Czy Pan(i) zaliczył(a)by siebie raczej do sympatyków:			
	obozu rządzącego	opozycji	Nie sympatyzuję ani z rządzącymi, ani z opozycją	Trudno powiedzieć/ Odmowa odpowiedzi
	procentowanie w kolumnach			
Zdecydowanie popieram	76	84	58	39
Raczej popieram	20	13	32	35
Jest mi to obojętne	3	2	6	2
Jestem (raczej lub zdecydowanie) przeciwny(a)	0	1	1	0
Trudno powiedzieć/ Odmowa odpowiedzi	1	0	3	24

Biorąc pod uwagę preferencje partyjne można natomiast zauważyć, iż najczęściej zdecydowanym poparciem członkostwo Polski w NATO cieszy się wśród ankietowanych zamierzających w hipotetycznych wyborach do Sejmu⁴ zagłosować na Koalicję Obywatelską (zob. tabelę 2). Ponadto bardziej zdecydowanym poparciem dla członkostwa charakteryzują się też badani deklarujący lewicowe lub prawicowe poglądy polityczne (odpowiednio 75% i 70% zdecydowanych zwolenników) niż identyfikujący się z politycznym centrum (65%) oraz niepotrafiący określić swoich poglądów na osi lewica-centrum-prawica (54%) – zob. tabelę aneksową 1.

⁴ Zob. komunikat CBOS „Preferencje partyjne w marcu”, marzec 2023 (oprac. K. Pankowski).

TABELA 2

Czy osobiście popiera Pan(i) przynależność Polski do NATO czy też jest Pan(i) temu przeciwny(a)?	Na kandydata której partii/ugrupowania głosował(a)by Pan(i) w wyborach do Sejmu?				
	Prawo i Sprawiedliwość (wraz z Solidarną Polską i Partią Republikańską)	Koalicja Obywatelska (Platforma Obywatelska, Nowoczesna, Inicjatywa Polska, Zieloni)	Lewica (Nowa Lewica, Razem, Polska Partia Socjalistyczna, Unia Pracy)*	Konfederacja Wolność i Niepodległość (Nowa Nadzieja, Ruch Narodowy, Konfederacja Korony Polskiej)*	Polska 2050 Szymona Hołowni*
	procentowanie w kolumnach				
Zdecydowanie popieram	69	89	76	63	78
Raczej popieram	24	8	24	31	19
Jest mi to obojętne	4	1	0	6	2
Jestem (raczej lub zdecydowanie) przeciwny(a)	0	2	0	0	0
Trudno powiedzieć/ Odmowa odpowiedzi	2	0	0	0	0

* Ze względu na małą liczbę zwolenników tych ugrupowań w próbie do wyników należy podchodzić z ostrożnością

Tak jak w dotychczasowych badaniach poparcie dla przynależności Polski do NATO związane jest także z deklarowanym zainteresowaniem polityką. Im jest ono większe, tym więcej zdecydowanych zwolenników członkostwa w sojuszu, a im mniejsze, tym to poparcie częściej jest umiarkowane (zob. tabelę 3). Co ciekawe, nielicznych przeciwników członkostwa Polski w NATO najczęściej można odnaleźć w dwóch skrajnych grupach – wśród badanych w ogóle niezainteresowanych polityką (3%) i wśród uważnie, szczegółowo śledzących prawie wszystko, co się dzieje w polityce (2%).

TABELA 3

Czy osobiście popiera Pan(i) przynależność Polski do NATO czy też jest Pan(i) temu przeciwny(a)?	Jak określił(a)by Pan(i) swoje zainteresowanie polityką:				
	bardzo duże – uważnie (szczegółowo) śledzi Pan(i) prawie wszystko, co się dzieje w polityce	duże – dość uważnie śledzi Pan(i) to, co się dzieje w polityce	średnie – śledzi Pan(i) jedynie główne wydarzenia	nikłe, niewielkie – często umykają Pana(i) uwadze nawet ważne wydarzenia	żadne – praktycznie Pana(i) to nie interesuje
	procentowanie w kolumnach				
Zdecydowanie popieram	90	87	68	60	33
Raczej popieram	5	12	27	30	38
Jest mi to obojętne	1	1	3	6	13
Jestem (raczej lub zdecydowanie) przeciwny(a)	2	1	0	1	3
Trudno powiedzieć/ Odmowa odpowiedzi	2	0	2	3	13

Zwolennicy członkostwa Polski w Sojuszu Północnoatlantyckim zdecydowanie dominują we wszystkich analizowanych grupach demograficznych i społecznych (zob. tabelę aneksową 1). Znacznie więcej zdecydowanych jego zwolenników jest jednak wśród mężczyzn niż wśród kobiet (75% wobec 59%), które częściej niż mężczyźni popierają je umiarkowanie (28% wobec 22%), deklarują obojętność (7% wobec 2%) lub nie mają w tej kwestii zdania (5% wobec 2%). Mimo iż jest to zjawisko

marginalne, to także sprzeciw wobec członkostwa Polski w NATO deklarowany jest częściej przez kobiety niż mężczyzn (1,24% wobec 0,49%). W porównaniu z marcem 2022 roku⁵ to właśnie wśród kobiet poparcie dla członkostwa w NATO zmniejszyło się znacząco. Warto też zwrócić uwagę na zróżnicowanie siły tego poparcia w zależności od wykształcenia badanych – im jest ono wyższe, tym częściej respondenci zdecydowanie je popierają (od 56% w grupie z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym do 72% w grupie osób z wyższym wykształceniem), a im niższe wykształcenie, tym częściej pytani deklarują, że raczej je popierają (od 21% w grupie z wyższym wykształceniem do 31% w grupie z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym). Jednocześnie ankietowani z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym najczęściej ze wszystkich deklarują obojętność (7%). Mimo iż osoby z wyższym wykształceniem znacznie częściej niż pozostali deklarują zdecydowane poparcie dla przynależności Polski do NATO, to w porównaniu z poprzednim pomiarem właśnie wśród nich nastąpiło największe przesunięcie ze „zdecydowanie popieram” na „raczej popieram”. Ponadto zdecydowanie przynależność Polski do NATO znacznie częściej popierają mieszkańcy miast niż wsi, a wśród tych pierwszych szczególnie wysokim odsetkiem (78%) zdecydowanie je popierających wyróżniają się mieszkańcy co najmniej półmilionowych metropolii. Wśród mieszkańców wsi częściej niż wśród ludności miejskiej deklarowane jest natomiast poparcie umiarkowane.

POSTRZEGANIE PEWNOŚCI SOJUSZU PÓŁNOCNOATLANTYCKIEGO

Artykuł 5 Traktatu Północnoatlantyckiego głosi, że atak na dowolne państwo należące do NATO jest równoznaczny z atakiem na cały Sojusz. W trakcie inwazji Rosji na Ukrainę wielokrotnie można było usłyszeć zapewnienia oficjalnych przedstawicieli innych państw Sojuszu, z prezydentem Stanów Zjednoczonych Joe Bidenem na czele, że NATO będzie bronić każdego cala terytorium należącego do państw sojuszu. Zapewnienia te, a także obecność wojsk sojuszniczych w Polsce w obliczu zbrojnej inwazji Rosji na Ukrainę znalazły oddźwięk w polskiej opinii publicznej. W marcu 2022 roku odnotowaliśmy rekordowo wysoki odsetek (81%) przekonanych, że Polska może być pewna zaangażowania natowskich sojuszników w ewentualną obronę naszych granic, a kwestionował to tylko co dziesiąty badany. Gdy 15 listopada ub.r. w miejscowości Przewodów w województwie lubelskim przy granicy z Ukrainą spadła zabłąkana rakietą, zabijając dwóch polskich obywateli, w mediach na nowo rozgorzały dyskusje dotyczące tego, jak na ewentualny atak na Polskę zareagowałyby pozostałe państwa NATO. W badaniu zrealizowanym w pierwszej dekadzie grudnia 2022 roku odsetek respondentów twierdzących, że Polska może być pewna zaangażowania sojuszników w ewentualną obronę naszych granic spadł w porównaniu z marcem o 8 punktów

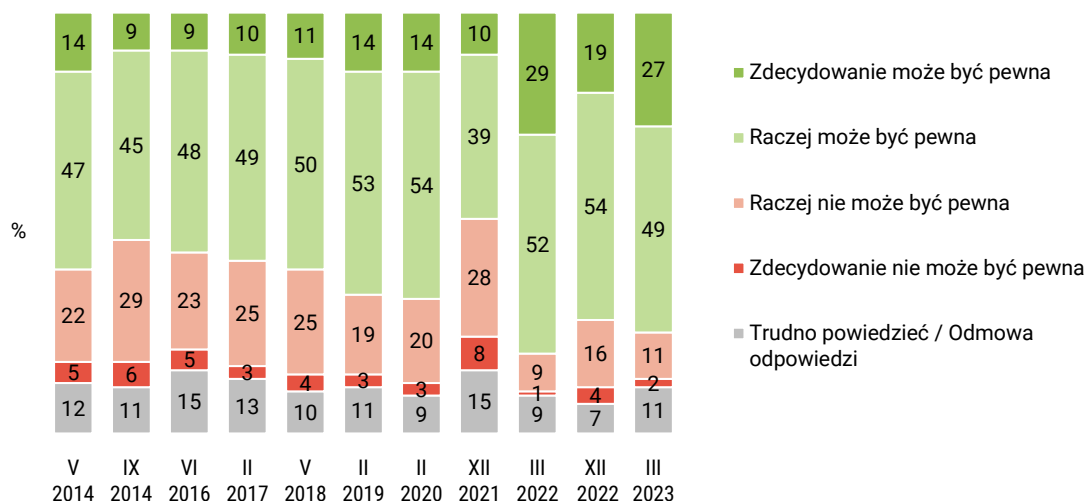
⁵ Zob. przypis 3.

procentowych, przy czym odsetek zdecydowanie o tym przekonanych zmniejszył się aż o 10 punktów. Jednocześnie podwoiła się grupa uważających, że zaangażowania sojuszników nie możemy być pewni. Warto przypomnieć, iż wcześniej ze znacznie bardziej wyraźnym spadkiem poczucia pewności zaangażowania natowskich sojuszników w obronę polskich granic mieliśmy do czynienia w grudniu 2021 roku⁶, w trakcie trwania kryzysu migracyjnego na granicy z Białorusią.

W marcu br. wśród dorosłych Polaków ponownie odnotowaliśmy wzrost poczucia pewności Sojuszu Północnoatlantyckiego i utrzymuje się ono na poziomie zbliżonym do notowanego w marcu 2022 roku – jest to drugi tak wysoki rezultat w okresie od maja 2014 roku. Ponad trzy czwarte (76%) badanych uważa, że w tej chwili Polska może być pewna zaangażowania sojuszników w ewentualną obronę naszych granic (z czego 27% to zdecydowanie o tym przekonani), natomiast 13% jest przeciwnego zdania, a 11% nie potrafi zająć stanowiska w tej kwestii. W porównaniu z grudniem 2022 roku o 3 punkty procentowe przybyło przekonanych, że Polska może być pewna zaangażowania natowskich sojuszników w ewentualną obronę naszych granic, przy czym o 8 punktów procentowych przybyło zdecydowanie o tym przekonanych, a zmniejszył się udział twierdzących, że raczej może być tego pewna. Jednocześnie o 7 punktów procentowych mniej badanych niż w grudniu wyraża przekonanie, że takiej pewności mieć nie można.

CBOS

RYS. 3. Bezpieczeństwo Polski oparte jest na przynależności do Sojuszu Północnoatlantyckiego (NATO). Czy, Pana(i) zdaniem, w tej chwili Polska może być pewna zaangażowania sojuszników w ewentualną obronę naszych granic czy też nie?

⁶ Zob. komunikat CBOS „Opinia publiczna wobec kryzysu na granicy z Białorusią”, grudzień 2021 (oprac. M. Feliksiak).

Opinie w tej kwestii także różnicują afiliacje polityczne badanych, wyrażające się w deklaracjach sympatii dla rządzących lub opozycji oraz poparciu dla poszczególnych ugrupowań politycznych. Mimo iż respondenci ze wszystkich wyróżnionych grup najczęściej uważają, że w tej chwili Polska może być pewna zaangażowania sojuszników w ewentualną obronę naszych granic, to najsilniej przekonani są o tym badani deklarujący się jako sympatycy opozycji. Niewiele jednak pod tym względem ustępują im zwolennicy obozu rządzącego. Najczęściej powątpiewają w ewentualne zaangażowanie sojuszników w przypadku konieczności obrony polskich granic ankietowani niesympatyzujący ani z rządzącymi, ani z opozycją, a ponadto większość z nich podchodzi do gwarancji sojuszniczych z rezerwą (zob. tabelę 4).

TABELA 4

Bezpieczeństwo Polski oparte jest na przynależności do Sojuszu Północnoatlantyckiego (NATO). Czy, Pana(i) zdaniem, w tej chwili Polska może być pewna zaangażowania sojuszników w ewentualną obronę naszych granic czy też nie?	Mówi się, że w polskim społeczeństwie istnieje wyraźny podział na tych, którzy sprzyjają obozowi rządzącemu, i tych, którzy sympatyzują z opozycją. Czy Pan(i) zaliczył(a)by siebie raczej do sympatyków:			
	obozu rządzącego	opozycji	Nie sympatyzuję ani z rządzącymi, ani z opozycją	Trudno powiedzieć/ Odmowa odpowiedzi
	procentowanie w kolumnach			
Zdecydowanie może być pewna	34	40	20	18
Raczej może być pewna	48	46	53	30
Raczej nie może być pewna	8	7	13	12
Zdecydowanie nie może być pewna	1	1	3	0
Trudno powiedzieć/ Odmowa odpowiedzi	8	6	10	40

Biorąc pod uwagę preferencje partyjne można natomiast zauważyć, iż najczęściej w ewentualne zaangażowanie natowskich sojuszników w obronę polskich granic powątpiewają respondenci zamierzający w hipotetycznych wyborach do Sejmu⁷ zagłosować na Konfederację WiN, ale także większość z nich uważa, że w tej chwili Polska może być pewna ich zaangażowania w ewentualną obronę naszych granic (zob. tabelę 5).

⁷ Zob. przypis 4.

TABELA 5

Bezpieczeństwo Polski oparte jest na przynależności do Sojuszu Północnoatlantyckiego (NATO). Czy, Pana(i) zdaniem, w tej chwili Polska może być pewna zaangażowania sojuszników w ewentualną obronę naszych granic czy też nie?	Na kandydata której partii/ugrupowania głosował(a)by Pan(i) w wyborach do Sejmu?				
	Prawo i Sprawiedliwość (wraz z Solidarną Polską i Partią Republikańską)	Koalicja Obywatelska (Platforma Obywatelska, Nowoczesna, Inicjatywa Polska, Zieloni)	Lewica (Nowa Lewica, Razem, Polska Partia Socjalistyczna, Unia Pracy)*	Konfederacja Wolność i Niepodległość (Nowa Nadzieja, Ruch Narodowy, Konfederacja Korony Polskiej)*	Polska 2050 Szymona Hołowni*
	procentowanie w kolumnach				
Zdecydowanie może być pewna	28	36	45	15	35
Raczej może być pewna	55	49	39	50	59
Raczej nie może być pewna	10	7	5	26	5
Zdecydowanie nie może być pewna	1	2	4	4	0
Trudno powiedzieć/ Odmowa odpowiedzi	7	5	7	4	1

* Ze względu na małą liczbę zwolenników tych ugrupowań w próbie do wyników należy podchodzić z ostrożnością

Brak autoidentyfikacji politycznych idzie w parze z częstszym unikaniem zajmowania stanowiska w kwestii pewności Sojuszu Północnoatlantyckiego. Znacznie wyższy odsetek odpowiedzi „trudno powiedzieć” i odmów odpowiedzi notujemy wśród badanych niepotrafiących określić swoich poglądów politycznych na osi lewica-centrum-prawica niż wśród identyfikujących się z lewicą, prawicą lub politycznym centrum (zob. tabelę aneksową 2). Jeszcze bardziej widoczne jest to w przypadku pytania o sympatyzowanie z rządzącymi lub opozycją (zob. tabelę 4)

Tak jak w poprzednich badaniach⁸ na opinie w tej kwestii wpływ ma także ogólny stosunek ankietowanych do przynależności Polski do NATO. Wśród zdecydowanych zwolenników członkostwa Polski w Sojuszu Północnoatlantyckim 84% stanowią badani przekonani, że w tej chwili Polska może być pewna zaangażowania natowskich sojuszników w ewentualną obronę naszych granic, przy czym 36% z nich jest o tym zdecydowanie przekonane, a 48% – raczej przekonane. Wśród respondentów deklarujących, że raczej popierają przynależność Polski do NATO, przekonanie co do pewności tego sojuszu wyraża łącznie 69%, z czego 11% stanowią zdecydowanie o tym przekonani, a 58% twierdzi, że Polska raczej może być pewna zaangażowania sojuszników w ewentualną obronę naszych granic. Ponadto o ile wśród zdecydowanych zwolenników przynależności Polski do NATO w ewentualne zaangażowanie sojuszników w obronę polskich granic wątpi co dziesiąty (10%), to wśród umiarkowanych zwolenników wątpiący stanowią 17%. Jeszcze więcej wątpiących jest w niewielkiej grupie deklarujących obojętność w kwestii przynależności Polski do NATO (24% tej grupy), ale większość z nich także uważa, że Polska raczej może być pewna natowskich sojuszników (7% – zdecydowanie i 56% – raczej). W zaangażowanie natowskich sojuszników w ewentualną obronę

⁸ Zob. przypis 3.

polskich granic wątpi zdecydowana większość (91%) nielicznych przeciwników członkostwa Polski w NATO, a nikt spośród nich nie wyraził nawet ograniczonego przekonania, że Polska może być ich pewna.

TABELA 6

Bezpieczeństwo Polski oparte jest na przynależności do Sojuszu Północnoatlantyckiego (NATO). Czy, Pana(i) zdaniem, w tej chwili Polska może być pewna zaangażowania sojuszników w ewentualną obronę naszych granic czy też nie?	Czy Pan(i) osobiście popiera przynależność Polski do NATO czy też jest temu przeciwny(a)?				
	Zdecydowanie popieram	Raczej popieram	Jest mi to obojętne*	Jestem (raczej lub zdecydowanie) przeciwny(a)*	Trudno powiedzieć/ Odmowa odpowiedzi*
	procentowanie w kolumnach				
Zdecydowanie może być pewna	36	11	7	0	2
Raczej może być pewna	48	58	56	0	11
Raczej nie może być pewna	9	16	21	34	0
Zdecydowanie nie może być pewna	1	1	3	57	6
Trudno powiedzieć	6	13	14	8	81

* Uwaga: wyniki należy traktować z ostrożnością ze względu na niewielką liczbę respondentów w próbie

Opinie o ewentualnym zaangażowaniu natowskich sojuszników w obronę polskich granic związane są też z deklarowanym zainteresowaniem polityką (zob. tabelę 7). Co prawda, niezależnie od stopnia tego zainteresowania, dominuje przekonanie, że w tej chwili Polska może być pewna ich zaangażowania w ewentualną obronę, ale im większe zainteresowanie polityką, tym więcej respondentów o tym przekonanych, w tym także tych uważających, że zdecydowanie można być tego pewnym. Mniejszemu zainteresowaniu polityką towarzyszy natomiast częstszy brak zdania w tej kwestii.

TABELA 7

Bezpieczeństwo Polski oparte jest na przynależności do Sojuszu Północnoatlantyckiego (NATO). Czy, Pana(i) zdaniem, w tej chwili Polska może być pewna zaangażowania sojuszników w ewentualną obronę naszych granic czy też nie?	Jak określił(a)by Pan(i) swoje zainteresowanie polityką:				
	bardzo duże – uważnie (szczegółowo) śledzi Pan(i) prawie wszystko, co się dzieje w polityce	duże – dość uważnie śledzi Pan(i) to, co się dzieje w polityce	średnie – śledzi Pan(i) jedynie główne wydarzenia	nikłe, niewielkie – często umykają Pana(i) uwagę nawet ważne wydarzenia	żadne – praktycznie Pana(i) to nie interesuje
	procentowanie w kolumnach				
Zdecydowanie może być pewna	46	34	28	20	18
Raczej może być pewna	38	51	51	51	45
Raczej nie może być pewna	10	10	11	11	10
Zdecydowanie nie może być pewna	2	2	2	2	5
Trudno powiedzieć/ Odmowa odpowiedzi	4	3	8	16	22

Spośród analizowanych zmiennych społeczno-demograficznych opinie w tej kwestii różnicuje przede wszystkim płeć badanych. Mimo iż bez względu na płeć ponad trzy czwarte ankietowanych stanowią uważający, że w tej chwili Polska może być pewna zaangażowania sojuszników z NATO w ewentualną obronę naszych granic (78% mężczyzn i 76% kobiet), to zdecydowaną pewność w tym względzie częściej wyrażają mężczyźni niż kobiety (32% wobec 23%). Mężczyźni częściej niż kobiety deklarują jednak także wątpliwości w tym względzie (16% wobec 10%), natomiast kobiety częściej niż mężczyźni nie mają w tej kwestii zdania (15% wobec 6%) – zob. tabelę aneksową 2. Opinie na ten temat znacząco różnicuje także wykształcenie badanych, a – co ciekawe – najrzadziej zdecydowaną pewność co do ewentualnego zaangażowania natowskich sojuszników w obronę polskich granic wyrażają osoby z wyższym wykształceniem (23%). Oni też częściej niż inni w to wątpią (17%).

STOSUNEK DO STACJONOWANIA WOJSK INNYCH PAŃSTW NATO W POLSCE

W lutym 2022 roku, jeszcze przed rozpoczęciem zbrojnej inwazji Rosji na Ukrainę, zwiększyła się obecność wojsk Stanów Zjednoczonych na terenie Polski. Pojawili się też w Polsce dodatkowi żołnierze z Wielkiej Brytanii. W ciągu ponad roku wojny na Ukrainie na terytorium Polski, w polskiej przestrzeni powietrznej i na wodach terytorialnych można obserwować nieustającą aktywność wojskową wielu sojuszników Polski. W marcu ub.r. odnotowaliśmy rekordowe poparcie dla stałej obecności wojsk innych państw NATO w Polsce (zob. rysunek 4 i tabelę 8). Obecne poparcie jest na nieco niższym poziomie niż przed rokiem – nie tylko nieznacznie ubyło popierających (spadek z 85% do 83%), ale w tej grupie znacząco zmniejszył się odsetek tych, którzy zdecydowanie popierają stacjonowanie w Polsce wojsk innych państw NATO (spadek z 47% do 43%). Przeciwników stacjonowania żołnierzy natowskich sojuszników w Polsce jest tyle samo, ile przed rokiem (9%), jednak sprzeciw w tej grupie wyrażany jest nieco bardziej zdecydowanie niż poprzednio. Od odpowiedzi uchyliło się 8% pytanych.

Warto przypomnieć, iż już w okresie od czerwca 2016 roku do lutego 2019 roku notowaliśmy wyższe niż wcześniej poparcie dla stacjonowania w Polsce wojsk innych państw NATO, choć odsetek zwolenników stałej obecności sojusznicznych wojsk po raz pierwszy przewyższył udział jej przeciwników we wrześniu 2014 roku, czyli po „włączeniu” Krymu i Sewastopola w skład Federacji Rosyjskiej oraz po wybuchu konfliktu zbrojnego na wschodzie Ukrainy. Należy też podkreślić, iż od połowy 2016 roku do lutego 2019 roku wyniki badań były niezwykle stabilne, co przejawiało się nie tylko w ogólnych proporcjach zwolenników i przeciwników stałej obecności wojsk innych państw NATO w Polsce, ale także w odsetkach zdecydowanych oraz umiarkowanych jej zwolenników i przeciwników.

RYS. 4. Czy uważa Pan(i), że w Polsce powinny stacjonować wojska innych państw NATO czy też nie?

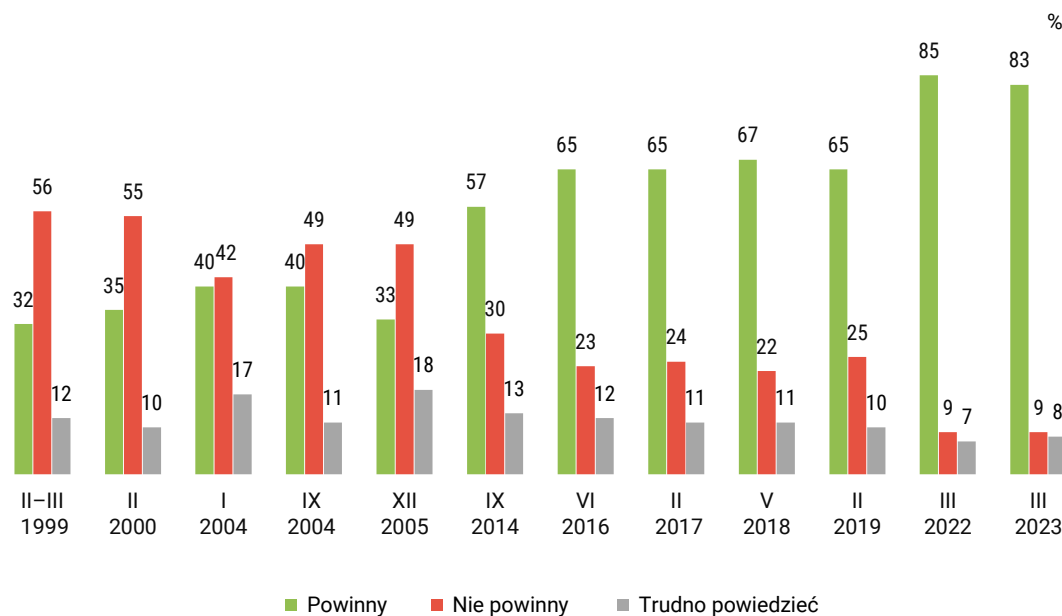

TABELA 8

Czy uważa Pan(i), że w Polsce powinny stacjonować wojska innych państw NATO czy też nie?	Wskazania respondentów według terminów badań											
	II-III 1999	II 2000	I 2004	IX 2004	XII 2005	IX 2014	VI 2016	II 2017	V 2018	II 2019	III 2022	III 2023
	procentowanie w kolumnach											
Zdecydowanie powinny	8	9	12	15	8	20	23	23	24	22	47	43
Raczej powinny	24	26	28	25	25	37	42	42	43	43	38	40
Raczej nie powinny	35	29	21	24	26	22	17	18	17	18	8	6
Zdecydowanie nie powinny	21	26	21	25	23	8	6	6	5	7	1	3
Trudno powiedzieć/ Odmowa odpowiedzi	12	10	17	11	18	13	12	11	11	10	7	8

Z wielozmiennowych analiz statystycznych wynika, że – tak jak w poprzednich badaniach – poparcie dla stacjonowania w Polsce wojsk innych państw NATO wiąże się przede wszystkim z ogólnym stosunkiem do przynależności naszego kraju do Sojuszu Północnoatlantyckiego. Co oczywiste, największymi zwolennikami stałej obecności wojsk innych państw NATO w Polsce są badani zdecydowanie popierający członkostwo Polski w sojuszu – łącznie 92% z nich jest za, przy czym większość (60%) opowiada się za tym w sposób zdecydowany, a 32% uważa, że wojska innych państwa NATO raczej powinny stacjonować w Polsce. Badani deklarujący, że raczej popierają przynależność Polski do NATO, najczęściej również w sposób umiarkowany popierają stacjonowanie w naszym kraju wojsk innych państw natowskich. Dość podzieleni są w tej kwestii respondenci deklarujący, że jest im obojętne, czy Polska jest członkiem NATO, choć także większość z nich uważa,

że w Polsce powinny stacjonować wojska innych państw NATO, natomiast wszyscy przeciwnicy członkostwa w NATO są też przeciwni stacjonowaniu wojsk innych państw NATO w Polsce.

TABELA 9

Czy uważa Pan(i), że w Polsce powinny stacjonować wojska innych państw NATO czy też nie?	Czy Pan(i) osobiście popiera przynależność Polski do NATO czy też jest temu przeciwny(a)?				
	Zdecydowanie popieram	Raczej popieram	Jest mi to obojętne*	Jestem (raczej lub zdecydowanie) przeciwny(a)*	Trudno powiedzieć/ Odmowa odpowiedzi*
	procentowanie w kolumnach				
Zdecydowanie powinny	60	10	9	0	13
Raczej powinny	32	66	44	0	15
Raczej nie powinny	3	9	27	34	6
Zdecydowanie nie powinny	1	3	8	66	0
Trudno powiedzieć/ Odmowa odpowiedzi	4	12	12	0	66

* Uwaga: wyniki należy traktować z ostrożnością ze względu na niewielką liczbę respondentów w próbie

Stosunek do stacjonowania w naszym kraju wojsk innych państw Sojuszu Północnoatlantyckiego także różnicują afiliacje polityczne. Najmocniej popierają je sympatycy opozycji, ale niewiele ustępują im pod tym względem zwolennicy obozu rządzącego. Bardziej umiarkowane poparcie charakteryzuje badanych niesympatyzujących ani z rządzącymi, ani z opozycją oraz unikających samookreślenia (zob. tabelę 10).

TABELA 10

Czy uważa Pan(i), że w Polsce powinny stacjonować wojska innych państw NATO czy też nie?	Mówi się, że w polskim społeczeństwie istnieje wyraźny podział na tych, którzy sprzyjają obozowi rządzącemu i tych, którzy sympatyzują z opozycją. Czy Pan(i) zaliczył(a)by siebie raczej do sympatyków:			
	obozu rządzącego	opozycji	Nie sympatyzuję ani z rządzącymi, ani z opozycją	Trudno powiedzieć/ Odmowa odpowiedzi
	procentowanie w kolumnach			
Zdecydowanie powinny	52	59	34	24
Raczej powinny	37	29	46	35
Raczej nie powinny	5	5	7	4
Zdecydowanie nie powinny	1	2	4	4
Trudno powiedzieć/ Odmowa odpowiedzi	5	4	9	34

Biorąc pod uwagę preferencje partyjne możemy natomiast dostrzec, że największymi zwolennikami stacjonowania w Polsce wojsk innych państw NATO są badani deklarujący zamiar głosowania w wyborach do Sejmu na Koalicję Obywatelską, natomiast przeciwnikami znacznie częściej niż inni przedstawiciele największych potencjalnych elektoratów są zwolennicy Konfederacji WiN, choć także większość z nich opowiada się za.

TABELA 11

Czy uważa Pan(i), że w Polsce powinny stacjonować wojska innych państw NATO czy też nie?	Na kandydata której partii/ugrupowania głosował(a)by Pan(i) w wyborach do Sejmu?				
	Prawo i Sprawiedliwość (wraz z Solidarną Polską i Partią Republikańską)	Koalicja Obywatelska (Platforma Obywatelska, Nowoczesna, Inicjatywa Polska, Zieloni)	Lewica (Nowa Lewica, Razem, Polska Partia Socjalistyczna, Unia Pracy)*	Konfederacja Wolność i Niepodległość (Nowa Nadzieja, Ruch Narodowy, Konfederacja Korony Polskiej)*	Polska 2050 Szymona Hołowni*
procentowanie w kolumnach					
Zdecydowanie powinny	46	59	50	25	45
Raczej powinny	42	33	42	36	42
Raczej nie powinny	5	3	5	20	10
Zdecydowanie nie powinny	1	2	0	7	0
Trudno powiedzieć/ Odmowa odpowiedzi	5	3	3	11	4

* Ze względu na małą liczbę zwolenników tych ugrupowań w próbie do wyników należy podchodzić z ostrożnością

W przypadku grup wyróżnionych ze względu na poglądy polityczne określone na osi lewica-centrum-prawica możemy dostrzec, że niezależnie od deklarowanych poglądów wyraźnie dominują zwolennicy stałej obecności wojsk innych państw NATO w Polsce, ale siłą poparcia na tle pozostałych wyróżniają się badani identyfikujący się z lewicą i prawicą (odpowiednio 49% i 47% z ich uważa, że w Polsce zdecydowanie powinny stacjonować wojska innych państw NATO, a po 40% – że raczej powinny). Najwięcej przeciwników stałej obecności wojsk innych państw NATO w Polsce jest natomiast wśród respondentów niepotrafiących określić swoich poglądów politycznych na osi lewica-centrum-prawica (13%) – zob. tabelę aneksową 3.

Stosunek do stacjonowania w Polsce wojsk innych państw NATO istotnie różnicuje także deklarowany poziom zainteresowania polityką, przy czym im to zainteresowanie jest większe, tym silniejsze poparcie respondentów dla stałej obecności wojsk sojusznicznych w naszym kraju. Mniejsze zainteresowanie polityką sprzyja natomiast częstszemu unikaniu wyrażania opinii na ten temat.

TABELA 12

Czy uważa Pan(i), że w Polsce powinny stacjonować wojska innych państw NATO czy też nie?	Jak określił(a)by Pan(i) swoje zainteresowanie polityką:				
	bardzo duże – uważnie (szczegółowo) śledzi Pan(i) prawie wszystko, co się dzieje w polityce	duże – dość uważnie śledzi Pan(i) to, co się dzieje w polityce	średnie – śledzi Pan(i) jedynie główne wydarzenia	nikłe, niewielkie – często umykają Pana(i) uwadze nawet ważne wydarzenia	żadne – praktycznie Pana(i) to nie interesuje
procentowanie w kolumnach					
Zdecydowanie powinny	75	59	44	34	20
Raczej powinny	15	31	43	46	40
Raczej nie powinny	4	4	5	6	14
Zdecydowanie nie powinny	5	3	2	3	6
Trudno powiedzieć	2	3	6	12	20

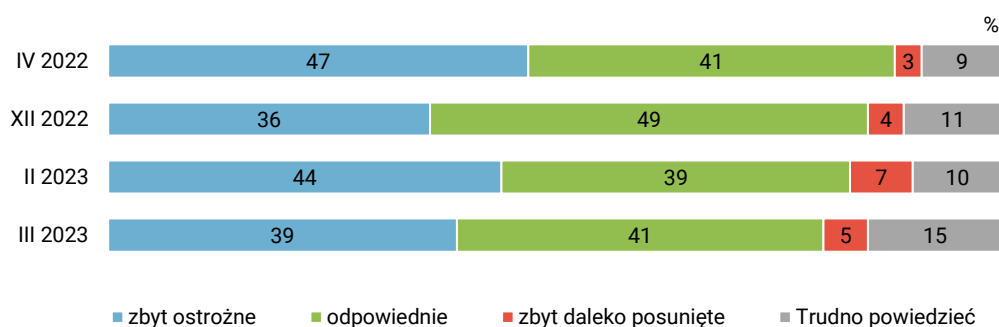
Spośród analizowanych zmiennych demograficznych stosunek do stacjonowania w Polsce wojsk innych państw NATO najbardziej różnicuje płeć ankietowanych. Tak jak w poprzednich badaniach silniej stałą obecność wojsk innych państw NATO w Polsce popierają mężczyźni (88%, w tym 50% w sposób zdecydowany) niż kobiety (79%, w tym 37% w sposób zdecydowany). Kobiety natomiast dwukrotnie częściej niż mężczyźni uważają, że wojska innych państw NATO nie powinny w Polsce stacjonować (12% wobec 6%) częściej też niż mężczyźni nie mają w tej kwestii wyrobionych poglądów (odpowiednio 10% wobec 6%). Opinie w tej kwestii istotnie różnicuje też wykształcenie badanych, przy czym najmniejsze poparcie dla stałej obecności sojuszniczych wojsk w Polsce notujemy wśród osób z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym – zob. tabelę aneksową 3.

OCENA DZIAŁAŃ PAŃSTW NATO WOBEC WOJNY NA UKRAINIE

Od początku rosyjskiej inwazji na Ukrainę państwa NATO angażują się w różnorakie wsparcie dla zaatakowanego kraju. W marcowym badaniu po raz kolejny poprosiliśmy respondentów o ocenę działań państw należących do Sojuszu Północnoatlantyckiego wobec wojny na Ukrainie. Obecnie niemal równie liczne są grupy uważających te działania za odpowiednie (41%) i tych, którzy postrzegają je jako zbyt ostrożne (39%). W zdecydowanej mniejszości są natomiast postrzegający je jako zbyt daleko posunięte (5%). W porównaniu z poprzednim miesiącem o 5 punktów procentowych spadł odsetek uważających, że działania państw NATO wobec wojny na Ukrainie są zbyt ostrożne. Nieznacznie (o 2 punkty) ubyło też uważających je za zbyt daleko posunięte. Jednocześnie nieznacznie (o 2 punkty procentowe) przybyło badanych uważających je za odpowiednie, a o 5 punktów wzrósł odsetek uchylających się od zajęcia stanowiska w tej kwestii (zob. rysunek 5).

CBOS

RYS. 5. Czy działania państw NATO wobec wojny na Ukrainie są*:

* W 2022 r. pytanie brzmiało „Czy działania NATO wobec wojny na Ukrainie są:”

Co ciekawe, opinie w tej kwestii istotnie różnicują przekonania Polaków dotyczące zaangażowania natowskich sojuszników w ewentualną obronę polskich granic. Najczęściej opinię, że działania państw NATO wobec wojny na Ukrainie są odpowiednie, wyrażają badani uważający, że w tej chwili Polska

może być zdecydowanie pewna zaangażowania sojuszników w ewentualną obronę naszych granic (48%), natomiast jako zbyt ostrożne częściej niż pozostali postrzegają je respondenci mniej zdecydowanie przekonani, o ewentualnym zaangażowaniu NATO w obronę integralności terytorialnej Polski (44%). Wątpiący w ewentualne zaangażowanie natowskich sojuszników w obronę Polski znacznie częściej niż pozostali oceniają, iż działania państw NATO wobec wojny na Ukrainie są zbyt daleko posunięte (26% wśród uważających, że Polska zdecydowanie nie może być pewna natowskich sojuszników i 13% w grupie uważających, że raczej nie można mieć takiej pewności).

TABELA 13

Czy działania państw NATO wobec wojny na Ukrainie są:	Bezpieczeństwo Polski oparte jest na przynależności do Sojuszu Północnoatlantyckiego (NATO). Czy, Pana(i) zdaniem, w tej chwili Polska może być pewna zaangażowania sojuszników w ewentualną obronę naszych granic czy też nie?				
	Zdecydowanie może być pewna	Raczej może być pewna	Raczej nie może być pewna	Zdecydowanie nie może być pewna	Trudno powiedzieć/ Odmowa odpowiedzi*
	procentowanie w kolumnach				
Zbyt ostrożne	40	44	38	28	19
Odpowiednie	48	42	39	19	22
Zbyt daleko posunięte	5	3	13	26	3
Trudno powiedzieć/ Odmowa odpowiedzi	6	11	11	28	56

Opinie w tej kwestii wyraźnie różnicują też afiliacje polityczne badanych (zob. tabelę 14). Sympatycy obozu rządzącego znacznie częściej niż pozostali badani twierdzą, że działania państw NATO wobec wojny na Ukrainie są zbyt ostrożne (49%), a sympatycy opozycji najczęściej ze wszystkich postrzegają je jako odpowiednie (47%). Również w grupach niesympatyzujących ani z rządzącymi, ani z opozycją oraz uchylających się od odpowiedzi na pytanie o sympatie polityczne najczęściej wskazywano, że działania państw NATO wobec wojny na Ukrainie są odpowiednie (odpowiednio 43% i 24%). Warto dodać, iż we wszystkich wyróżnionych grupach przekonani, że te działania są zbyt daleko posunięte, są w zdecydowanej mniejszości, a wśród sympatyków opozycji, deklarujących brak sympatii zarówno do rządzących, jak i opozycji oraz uchylających się od odpowiedzi na to pytanie znaczna część postrzega je jako zbyt ostrożne, natomiast ponad jedna trzecia sympatyków obozu rządowego uważa je za odpowiednie.

TABELA 14

Czy działania państw NATO wobec wojny na Ukrainie są:	Mówi się, że w polskim społeczeństwie istnieje wyraźny podział na tych, którzy sprzyjają obozowi rządzącemu i tych, którzy sympatyzują z opozycją. Czy Pan(i) zaliczył(a)by siebie raczej do sympatyków:			
	obozu rządzącego	opozycji	Nie sympatyzuję ani z rządzącymi, ani z opozycją	Trudno powiedzieć/ Odmowa odpowiedzi
	procentowanie w kolumnach			
Zbyt ostrożne	49	43	35	20
Odpowiednie	36	47	43	24
Zbyt daleko posunięte	3	4	7	0
Trudno powiedzieć/ Odmowa odpowiedzi	12	7	15	56

W przypadku preferencji partyjnych można natomiast zauważyć, iż wśród największych potencjalnych elektoratów najczęściej przekonanie, że działania państw NATO wobec wojny na Ukrainie są zbyt ostrożne, wyrażają badani zamierzający w wyborach do Sejmu głosować na Polskę 2050 Szymona Hołowni (50%), Koalicję Obywatelską (49%) oraz Prawo i Sprawiedliwość wraz z koalicjantami (47%). Większość zwolenników Konfederacji WiN i Lewicy uważa je natomiast za odpowiednie (odpowiednio 57% i 53%). Ponadto potencjalni wyborcy Konfederacji WiN ponadprzeciętnie często (12%) uznają je za zbyt daleko posunięte.

TABELA 15

Czy działania państw NATO wobec wojny na Ukrainie są:	Na kandydata której partii/ugrupowania głosował(a)by Pan(i) w wyborach do Sejmu?				
	Prawo i Sprawiedliwość (wraz z Solidarną Polską i Partią Republikańską)	Koalicja Obywatelska (Platforma Obywatelska, Nowoczesna, Inicjatywa Polska, Zieloni)	Lewica (Nowa Lewica, Razem, Polska Partia Socjalistyczna, Unia Pracy)*	Konfederacja Wolność i Niepodległość (Nowa Nadzieja, Ruch Narodowy, Konfederacja Korony Polskiej)*	Polska 2050 Szymona Hołowni*
procentowanie w kolumnach					
Zbyt ostrożne	47	49	43	20	50
Odpowiednie	35	42	53	57	47
Zbyt daleko posunięte	4	5	0	12	0
Trudno powiedzieć/ Odmowa odpowiedzi	14	4	4	11	3

* Ze względu na małą liczbę zwolenników tych ugrupowań w próbie do wyników należy podchodzić z ostrożnością

Spśród analizowanych zmiennych demograficznych opinie w kwestii działań państw NATO wobec wojny na Ukrainie najbardziej różnicuje wiek badanych, przy czym za zbyt ostrożne znacznie częściej niż młodsi uznają je badani w wieku 55+ (49% w grupie wiekowej 44–64 lata i 45% w grupie 65+), natomiast jako odpowiednie najczęściej ze wszystkich postrzegają je osoby w wieku 18–24 lata (59%). Ponadto znacznie częściej za zbyt ostrożne uznają je mężczyźni niż kobiety (43% wobec 36%), natomiast kobiety częściej niż mężczyźni nie mają w tej kwestii zdania (19% wobec 11%) – zob. tabelę aneksową 4.

Agresywne działania Rosji w stosunku do sąsiedniego państwa są czynnikiem wyraźnie wzmacniającym pronatowskie nastawienia w polskim społeczeństwie, co wyraźnie pokazują zmiany notowane w badaniach CBOS od 2014 roku. Od marca ubiegłego roku poparcie dla przynależności Polski do NATO utrzymuje się na rekordowym poziomie. Agresywna aktywność Rosji zmieniła podejście Polaków do stałej obecności sojusznicznych wojsk w naszym kraju – odsetek jej zwolenników po raz pierwszy przewyższył udział jej przeciwników we wrześniu 2014 roku, czyli po „włączeniu” Krymu i Sewastopola w skład Federacji Rosyjskiej oraz po wybuchu konfliktu zbrojnego na wschodzie Ukrainy, a od marca ubiegłego roku mamy do czynienia z rekordowym w historii badań CBOS poparciem dla stacjonowania wojsk innych państw Sojuszu Północnoatlantyckiego w Polsce.

Po grudniowym spadku wzrosło poczucie pewności zaangażowania natowskich sojuszników w obronę polskich granic i powróciło do poziomu zbliżonego do rekordu notowanego w marcu 2022 roku. Wyniki ostatnich badań pokazują jednak, iż incydenty, które mogą świadczyć o realnym zagrożeniu dla Polski (kryzys migracyjny na granicy z Białorusią, śmierć dwóch mieszkańców województwa lubelskiego spowodowana zabłąkaną rakieta lecącą z terytorium Ukrainy), osłabiały przekonanie o zaangażowaniu NATO w ewentualną obronę polskich granic.

Ocena działań państw NATO wobec wojny na Ukrainie jest dość podzielona – niemal tyle samo respondentów uważa, że są one odpowiednie (41%), co postrzega je jako zbyt ostrożne (39%). Niezmiennie w zdecydowanej mniejszości są ci, którzy oceniają je jako zbyt daleko posunięte (obecnie 5%).

Opracowała

Barbara Badora